

مطالعات اجتماعی پایه می، هشتم

درس ۲ (تعاون ۲)

حمیرا صادقی

دبیر مطالعات اجتماعی استان کرمان

درسنامه درس ۲

تعاون، تنها به خانه و مدرسه و محله، محدود نمی شود. گاهی افراد نیکوکار در سطح جامعه به صورت فردی و گاهی به صورت گروهی به دیگران یاری می رسانند و کمک می کنند.

بخشش از طریق وقت

نرگس دانشجوی سال دوم دانشگاه است. او با مسئولان یک پرورشگاه که در آن کودکان بی سرپرست نگهداری می شوند، گفت و گو کرده و با هماهنگی آنها هفته ای چند ساعت به پرورشگاه می رود و در مراقبت از کودکان و انجام فعالیت های گروهی و مسابقات ورزشی با مددکاران همکاری می کند.

بخشش از طریق مال

خانم احسانی و همسرش یک کارگاه تولیدی لباس دارند، آنها هر چند ماه یکبار تعدادی از لباس هایی را که می دوزند به نیازمندان هدیه می دهند و بخشی از درآمد خود را نیز برای افراد بی بضاعت صرف می کنند.

بخشش از طریق علم

پروانه معلم است. او در ایام تابستان که مدارس تعطیل است هفته ای دو روز به روستای نزدیک محل زندگیشان می رود و برای بچه ها کلاس تشکیل می دهد. پروان، هم به کودکانی که مشکل و ضعف درسی دارند آموزش می دهد و هم به آنها کارهای هنری یاد می دهد.

بخشش از طریق توانایی

آقای صدیقی، مردی چهل ساله و مهندس است. او نذر کرده که ماهی یکبار به آسایشگاه معلولان شهرشان برود و در حمام کردن افراد معلول به مددکاران آسایشگاه، کمک کند.

گاهی افراد از طریق بخشش وقت، مال، علم و توانایی های خود به کسانی که نیازمند هستند، یاری می رسانند. به این بخشش «انفاق» می گویند.

سازمان ها و موسسات خیریه

گاهی افراد نیکوکار در قالب سازمان های مردم نهاد و مؤسسات خیریه به یاری نیازمندان یا حل برخی از مشکلات جامعه می پردازند. مانند:

- ۱) انجمن های حمایت از بیماران خاص،
- ۲) انجمن های نگهداری از معلولین و سالمندان،
- ۳) درمانگاه های خیریه، مؤسسات نگهداری و حمایت از ایتام
- ۴) خیرین مدرسه ساز و کتابخانه ساز

أَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تَحِبُّونَ...

هرگز به نیکی نمی رسید مگر اینکه از آنچه دوست دارید، انفاق کنید...

سورة آل عمران، آیه ۹۲

خیرین مدرسه ساز

۱. **خیرین مدرسه ساز** با استفاده از توانمندی های خود و دیگر افراد یا نهادهای نیکوکار به **ساختن** یا **تعمیر** و **نوسازی** و **تجهیز مدارس** می پردازند.
۲. این مدارس را به صورت **رایگان** در اختیار **وزارت آموزش و پرورش**، قرار می دهند.
۳. خیرین مدرسه ساز می توانند **نام خود** یا **پدر و مادر** یا هر نامی را که بخواهند، روی مدرسه بگذارند.

بیشتر بدانیم

خیرین مدرسه ساز

جهادگر آسمانی **حسین علیمرادی** جوانی ۲۴ ساله بود که فعالیتش را از یک خیریه دانشجویی و ارسال کتاب برای دانش آموزان مناطق محروم شروع کرد و با تلاش بیشتر، تبدیل به خیر مدرسه ساز شد. وی با ثبت مؤسسه خیریه «دست یاری به دشتیاری» خدمات ارزنده ای به این منطقه ارائه نمود. جوانی که با سستی کم، حاصل کارش تحویل ۵ مدرسه و تکمیل ۱۶ مدرسه دیگر در منطقه دشتیاری سیستان و بلوچستان می باشد.

شادروان **غلامرضا مردانی آذری** در سال ۱۳۰۵ در تبریز به دنیا آمد و بعدها در تهران مشغول به کار شد. او فعالیتهای مدرسه سازی خود را در سال ۱۳۷۶ آغاز کرد و چند میلیارد تومان را به ساختن مدرسه و سایر امور خیریه اختصاص داد. برادر وی نیز از خیرین مدرسه ساز بود و او را همراهی می کرد. مردانی آذری حدود ۲۷ مدرسه ساخت و همواره به خانواده دانش آموزان بی بضاعت نیز کمک می کرد.

به پاس خدمات غلامرضا مردانی آذری که عمری را در ساختن مدرسه برای فرزندان ایران سپری کرده بود، نخستین مراسم نکوداشت خیرین مدرسه ساز به نام او نامگذاری شد و نشان «خورشید تیران» به بازماندگانش اعطا شد.

شادروان **حسنعلی علیپور** در سال ۱۳۱۷ در روستایی در اردبیل به دنیا آمد و با سختی توانست دوره دبیرستان را به پایان برساند زیرا که پدرش در آن هنگام ورشکست شده بود. بعدها نزد یکی از آشنایانش در آلمان رفت و با کار تجارت فرش آشنا شد و به تدریج از راه تجارت فرش، ثروت زیادی به دست آورد. او چهل سال در اروپا زندگی کرد، اما سرانجام همه دارایی هایش را فروخت و به ایران بازگشت و همه ثروت خود را در راه خدمت به جامعه خرج کرد. علی پور به احترام ۷۲ تن از یاران اباعبدالله، تعداد ۷۲ مدرسه ساخت و علاوه بر آن تعدادی مسجد، درمانگاه و حمام نیز در روستای محل زندگی خود بنا کرد و حتی خانه ای را که در تهران در آن زندگی می کرد، وقف سازمان نوسازی مدارس کرد. در سال ۱۳۸۸ نشان «خورشید خیران» از طرف رئیس جمهور به این مرد نیکوکار، اعطا شد. تندیس او را در اداره آموزش و پرورش استان اردبیل نصب و میدانی را در شهر اردبیل به نام او نامگذاری کرده اند. اگر چه امروز این مردان نیکوکار در قید حیات نیستند و از دنیا رفته اند اما تا روزگار باقی است کار نیک آنان برجای می ماند.

موقوفات چیست؟ به اموال و دارایی هایی که وقف می شود، **موقوفات** می گویند و کسی حق تصرف در آنها را ندارد یعنی تا ابد باید به همان صورت که واقف معین نموده است، استفاده شود. یکی از انواع وقف، **وقف گروهی** با **خانوادگی** است.

در این نوع وقف ها، **چند نفر** یا **اعضای یک خانواده** با **مشارکت مالی** یکدیگر، وقفی را انجام داده و به این ترتیب، همه در پاداش این کار نیک و خوشحال نمودن دیگران، شریک می شوند.

وقف: از دیرباز افراد نیکوکار بناهایی مانند **مدرسه** **علمیه**، **پل**، **کاروانسرا**، **آب انبار** و **حمام عمومی** می ساختند تا مردم بتوانند از آنها استفاده کنند.

گاهی نیز دستور می دادند از منافع و درآمدی که از **فعالیتی** در یک مکان حاصل می شود مثلاً از **زمین کشاورزی** یا **کارگاه تولیدی**، به افراد نیازمند کمک شود

شرکت تعاونی چگونه تشکیل می شود؟ هرگاه گروهی از مردم برای رفع

نیازهای معیشتی و شغلی خود دور هم جمع شوند و بر طبق قانون تعاونی ها، در فعالیتی سرمایه گذاری و همکاری کنند و در سود و زیان آن شریک شوند، در واقع یک شرکت تعاونی تأسیس کرده اند.

📌 در تعاونی، همه افراد با هم برابر هستند یعنی هر کس با هر مقدار سرمایه (سهام) عضو شود، یک حق رأی دارد.

درحالی که در شرکت های غیر تعاونی، هر کس سرمایه و سهامش بیشتر است، قدرت بیشتری در تصمیم گیری ها دارد.

📌 در شرکت های تعاونی، گروهی از افراد به طور داوطلبانه برای یک هدف مشترک تلاش می کنند.

📌 هدف شرکت های تعاونی معمولاً حل مشکلات اقتصادی و ایجاد رفاه و زندگی بهتر برای اعضای آن است و منافی نیز که

از همکاری و فعالیت گروهی (جمع) حاصل می شود، به طور برابر و یکسان بین همه اعضا، توزیع می شود..

بیشتر بدانیم

بر طبق قانون اساسی، نظام اقتصادی جمهوری اسلامی ایران بر پایه سه بخش استوار است:

۱- بخش دولتی: در این بخش اداره بنگاه های اقتصادی بزرگ در دست دولت است مانند صنایع ذوب آهن و پتروشیمی که توسط دولت اداره می شود.

۲- بخش خصوصی: در این بخش، مالکیت و اداره بنگاههای اقتصادی کوچک در دست افراد است، مانند فردی که صاحب یک کارخانه یا مزرعه یا مغازه است.

۳- بخش تعاونی: در این بخش، بنگاه های اقتصادی به صورت شرکت تعاونی اداره می شوند.

بیشتر بدانیم

تعاونی ها ممکن است تولیدی، توزیعی یا خدماتی باشند.

تعاونی های تولیدی مانند تعاونی در و پنجره سازان، تعاونی تولید کنندگان فرش دستباف، تعاونی قطعه سازان اتومبیل و...؛

تعاونی های توزیعی مانند تعاونی مصرف کارکنان ادارات، مؤسسات، شرکتها و ...؛

تعاونی های خدماتی مانند تعاونی حسابداران، تعاونی دندانپزشکان و

بیشتر بدانیم

سازمانهای مردم نهاد : (NGO) گروههایی از افراد علاقه مند به رفع یک مشکل در جامعه که به صورت داوطلبانه، غیردولتی و غیر تجاری (بدون هدف سود بردن) در اموری مانند عمران و آبادانی، مقابله با آسیب های اجتماعی، حفظ محیط زیست و نظایر آنها، فعالیت می کنند. «من» نام اختصاری سازمانهای مردم نهاد» است.

مؤسسات خیریه : مؤسساتی که در آنها گروهی از افراد نیکوکار برای تأمین نیازهای خانواده های نیازمند و آسیب دیدگان اجتماعی، فعالیت می کنند. این مؤسسات عنوانهایی چون انجمن، جمعیت، نهاد و غیره دارند.

ایتام : جمع یتیم، کسانی که پدر یا مادر خود را در کودکی از دست داده باشند. مددکار : فردی که در انجمن ها و مؤسسات خیریه به افراد نیازمند مددجو) کمک و یاری می کند.

بنگاه اقتصادی : هر مکانی که در آن فعالیتی اقتصادی انجام شود، از یک مغازه کوچک گرفته تا کارخانه ای بزرگ، بنگاه اقتصادی است.

واقف : کسی که چیزی را وقف می کند.

سؤالات متن درس دوم

- ۱- آیا تعاون تنها به خانه و مدرسه و محله، محدود می شود؟ خیر، گاهی افراد نیکو کار در سطح جامعه به صورت فردی و گاهی به صورت گروهی به دیگران یاری می رسانند و کمک می کنند.
- ۲- انفاق به چه معناست؟ افراد از طریق بخشش مال، علم، توانایی ها و وقت خود به کسانی که نیازمند هستند، یاری می رسانند. به این بخشش "انفاق" می گویند.
- ۳- آیه ای از قرآن در مورد انفاق بنویسید. "هرگز به نیکی نمی رسید مگر اینکه از آنچه دوست دارید، انفاق کنید .
- ۴- انفاق کردن چه اثراتی در زندگی فرد انفاق کننده دارد؟ زمینه رستگاری فرد را در دنیا و آخرت فراهم می کند موجب پاکی و افزایش مال و ثروت می شود باعث تقویت روحیه ایثار و بخشش می شود - قلب انسان را از دلبستگی به مال دنیا و ثروت می رهاوند - آرامش روحی و روانی به دنبال دارد.
- ۵- گاهی افراد نیکوکار در قالب سازمانهای .. مردم نهاد .. و .. مؤسسات خیریه .. به یاری نیازمندان یا حل برخی از مشکلات جامعه میپردازند.
- ۶- چند نمونه از مؤسسات خیریه را نام ببرید. انجمن حمایت از بیماران خاص، انجمن نگهداری از معلولین و سالمندان، درمانگاه های خیریه، مؤسسات نگهداری و حمایت از ایتام و خیرین مدرسه ساز و کتابخانه ساز ۷- همه سازمانها و مؤسسات خیریه باید برای فعالیت های خود از ... وزارت کشور ... مجوز بگیرند.
- ۸- خیرین مدرسه ساز چگونه افرادی هستند؟ خیرین مدرسه ساز با استفاده از توانمندی های خود و دیگر افراد یا نهادهای نیکوکار به ساختن یا تعمیر و نوسازی و تجهیز مدارس می پردازند و این مدارس را به صورت رایگان در اختیار وزارت آموزش و پرورش قرار می دهند.
- ۹- یکی از اقدامات بسیار خوب به منظور انفاق و تعاون در جامعه، .. وقف .. است.

۱۰-وقف چیست؟ از دیرباز افراد نیکوکار بناهایی مانند مدرسه علمیه، پل، کاروانسرا، آب انبار و حمام عمومی می ساختند تا مردم بتوانند از آنها استفاده کنند. گاهی نیز دستور می دادند از منافع و در آمدی که از فعالیتی در یک مکان خاص حاصل می شود مثلا از زمین کشاورزی یا کارگاه تولیدی، به افراد نیازمند کمک شود. ۱۱-اهمیت وقف را بنویسید. برخی وقف ها آن چنان مهم هستند که گاهی می توانند جریان های فرهنگی، علمی، جغرافیایی یا سیاسی یک شهر را تغییر بدهند.

۱۲-موقوفات چیست؟ به اموال و دارایی هایی که وقف می شود، موقوفات می گویند و کسی حق تصرف در آنها را ندارد یعنی تا ابد باید به همان صورت که واقف معین نموده است استفاده شود.

۱۳-وقف گروهی با خانوادگی چگونه وقفی است؟ یکی از انواع وقف، وقف گروهی با خانوادگی است. در این نوع وقف ها، چند نفر یا اعضای یک خانواده که هر یک به تنهایی توانایی کافی برای وقف ندارند، با مشارکت مالی یکدیگر، وقفی را انجام داده و به این ترتیب، همه در پاداش این کار نیک و خوشحال نمودن دیگران، شریک می شوند.

۱۴-شرکت های تعاونی چگونه تشکیل می شود؟ هر گاه گروهی از مردم برای رفع نیازهای معیشتی و شغلی خود دور هم جمع شوند و بر طبق قانون تعاونی ها، در فعالیتی سرمایه گذاری و همکاری کنند و در سود و زیان آن شریک شوند، در واقع یک شرکت تعاونی، تأسیس کرده اند و هر یک از آنها را عضو شرکت تعاونی می نامند.

۱۵-تفاوت شرکت های تعاونی و شرکت های غیر تعاونی چیست؟ در تعاونی، همه افراد با هم برابر هستند یعنی هر کس با هر مقدار سرمایه (سهام) عضو شود، یک حق رأی دارد. در حالی که در شرکت های غیر تعاونی، هر کس سرمایه و سهامش بیشتر است، قدرت بیشتری در تصمیم گیری ها دارد.

۱۶-شرکتهای تعاونی چه هدفی و چه ویژگی هایی دارند؟ در شرکت های تعاونی، گروهی از افراد به طور داوطلبانه برای یک هدف مشترک تلاش می کنند. هدف شرکت های تعاونی معمولا حل مشکلات اقتصادی و ایجاد رفاه و زندگی بهتر برای اعضای آن است و منافی نیز که از همکاری و فعالیت گروهی (جمع) حاصل می شود، به طور برابر و یکسان بین همه اعضا، توزیع می شود.

پاسخ فعالیت ها

۱- انفاق کردن چه اثراتی در زندگی فرد انفاق کننده دارد؟

افزایش و ایجاد روحیه ی نیکوکاری - تمایل به کارهای نیک و خدا پسندانه انجام بهتر فریضه ها و واجبات دینی و...

۲- درباره راه هایی که می توانید انفاق کنید، فکر کنید. چند مورد را روی کاغذی یادداشت کنید و سعی کنید آنها را انجام دهید.

جلوگیری از اختلافات و درگیری های افراد و خانواده ها - ایجاد صلح و سازش میان مردم - رسیدگی به جاده ها و سایر امکانات مورد نیاز

روستاها و مناطق محروم _ پرداخت دیه ی جرایم غیر عمد _ حمایت از خانواده های زندانیان - کمک به مناطق زلزله زده و سیل زده

۳- مکانی (مدرسه، بیمارستان، مسجد و...) در شهر، روستا یا استان محل زندگیتان که به دست خیرین (مرد یا زن) ساخته شده، شناسایی و

درباره آن تحقیق کنید.

بر عهده دانش آموز

۴- متن صفحه روبه رو، زندگینامه دو تن از خیرین مدرسه ساز را بخوانید. سپس در یک جمله بنویسید مهم ترین پیام یا نکته ای که از

خواندن این متن گرفتید، چه بود؟ به نوبت جمله های خود را در کلاس بخوانید.

بر عهده دانش آموز

۵- یکی از اقدامات ارزشمند مردم کشور ما پس از پیروزی انقلاب اسلامی، تشکیل جهاد سازندگی و رفتن داوطلبانه آنها به مناطق محروم و

روستاها برای عمران و آبادانی بود. درباره نهاد جهاد سازندگی از بزرگترها پرس و جو کنید و چند مورد از اقدامات این نهاد را در منطقه یا

استان محل زندگی تان در کلاس بیان کنید.

بر عهده دانش آموز

۶- کاربرگه شماره (۱) تعاون را در منزل انجام دهید.

بر عهده دانش آموز

مسجد محله ما، تازه ساخته شده است و آقای اکبری و رضایی، هر دو از واقفان این مسجد هستند. پس از اتمام کار، من و خواهرم فاطمه، متوجه شدیم که مسجد هنوز به وسایلی نیاز دارد. من با هم کلاسی هایم علی و امید و محمدتقی، پولهایمان را روی هم گذاشتیم و یک سماور بزرگ خریدیم و وقف مسجد کردیم. فاطمه هم با چند نفر از دوستانش، چند کتاب را وقف کتابخانه مسجد کردند. پدر و مادرم به همراه خانواده عمو و خاله ام، تصمیم گرفتند دو فرش زیبا را وقف مسجد کنند.

۷- یک مدرسه یا یک نماز خانه که تازه ساخته شده است را تصور کنید. با یکدیگر گفت و گو کنید که چه چیزهایی را می توانید با مشارکت دوستان یا خانواده تان، وقف آنجا کنید؟

بر عهده دانش آموز

۸- پرس و جو کنید. آیا در محل زندگی شما اثر یا بنای وقفی وجود دارد؟ واقف آن کیست؟

بر عهده دانش آموز

۹- متن مربوط به شرکت تعاونی را در این درس بخوانید و ویژگی ها فواید مادی و معنوی را که در یک شرکت تعاونی وجود دارد، فهرست کنید. برای مثال: داوطلبانه بودن...

برخورداری از کسب سود و منافع مشترک - حل مشکلات اقتصادی اعضا و ایجاد رفاه و زندگی بهتر اعضا برخورداری از اجر معنوی و بذل و بخشش